

werking gesteld door naar achteren schuiven van het bovenklavier). Koppel pedaal-hoofdwerk, idem pedaal-bovenwerk.

Bij de ingebruikneming bespeeld door de adviseur, Jan Jongepier, en de eigen organist, Gert van de Kaa. Dezelfde organisten verzorgden ook nog een presentatieconcert op 31 maart (Tweede Paasdag). De bredere toon en de vreemdsoortige vormgeving van de kas wijken af van het gebruikelijke patroon bij deze orgelmaker. Beide elementen konden ons echter niet overtuigen: de klank is luid en dik, de kas een ernstige teruggang vergeleken met werk dat Van Vulpen eerder wel eens gemaakt heeft. De klaviatuur vormt een geïsoleerd archaïserend element in het geheel, als lelijk ervaren wij de slappe en toch zware top- en voetlijsten, de schrootjes-onderbouw en het pijpwerk 'om de hoek', welke plaatsing akoestisch ongetwijfeld grote nadelen heeft. Het front herinnert ons sterk aan dat van het voormalige Standaard-orgel in de Julianakerk te Den Haag uit 1926 (zie *de Mixtuur* nr. 21, p. 455). Hopelijk zet deze koerswijziging niet door.

4 april – Ingebruikneming van een orgel in de kerk van de Geref. Gemeente te *Zaandam*. De eerste aanzet tot de bouw werd verkregen toen een mechanisch Van Dam-orgel kon worden aangekocht, dat in 1978 overbodig geworden was door sluiting van de Hervormde kerk te Vinkega. Door een grote inbreng van de heren J. Boogaard en F. Elshout, beiden werkzaam bij Flentrop Orgelbouw en organist bij deze gemeente, kon met het geheel in eigen beheer uitgevoerde project toch een professioneel resultaat worden bereikt, waarbij uiteindelijk echter slechts weinig van het Van Dam-instrument werd gebruikt. Want hoewel dit uit 1920 daterende werk vakkundig en vrij degelijk was gemaakt, bevatte het geen stemmen hoger dan 4 voet en bezat het veel zinken pijpwerk, bovendien was er geen van boven gesloten kas aanwezig. Zich uitstrekkend over een periode van ca. 8 jaar, omvatten de werkzaamheden dus de bouw van een praktisch geheel nieuw orgel. Oud zijn slechts een deel van de mechaniek, de hoofdwerkklade (met drie oude slepen), de magazijnbalg (zij het in verkleinde vorm) en de achter- en zijwand van de kas. De klaviatuur voor de beide manualen kon worden verkregen van de Herv. kerk te Sloten (Fr.), waar deze was aangebracht door fa. W. van Leeuwen Gzn. bij een wijziging in

1947, doch weer verwijderd werd bij een latere restauratie. Het bleek te gaan om 19e-eeuwse klavieren, compleet met koppelmechaniek, welke goed in het Zaandamse orgel pasten. De pedaalklaviatuur werd geheel nieuw gemaakt. Het orgel heeft de volgende dispositie:

Hoofdwerk, C-f^{'''}: Prestant 8' (C en Cis hout, D t.m. c^{''} in het front), Roerfluit 8' (C-H hout), Octaaf 4', Quint 3', Octaaf 2', Sesquialter II discant, Mixtuur III bas/discant, Trompet 8' bas/discant.

Bovenwerk, C-f^{'''}: Holpijp 8' (geheel van hout), Flûte traverse 8' discant (idem), Fluit 4' (groot octaaf van hout), Nasard 3' (conisch, groot C-klein fis van hout), Woudfluit 2' (conisch), Terts 1 3/5' discant. Tremulant.

Pedaal, C-d': Subbas 16' (hout).

Gedeelde koppel hoofdwerk-bovenwerk, koppel pedaal-hoofdwerk en pedaal-bovenwerk.

Frontpijpen en Trompetbekers 30 pct. tin, overig metalen pijpwerk 12½ pct. tin. Winddruk 65 mm, stemming evenredig zwevend. Samenstelling Mixtuur: C 1 1/3', klein c 2', c' 2 2/3', c^{''} 4'. Het snijwerk werd ontworpen en gemaakt door dhr. G. W. de Wit uit Waddinxveen.

Bij de ingebruikneming werd het orgel bespeeld door Dick Sanderman (Rijssen), Jan de Jong (Koog aan de Zaan) en Frits Elshout (idem).

De Zaandamse Gereformeerde Gemeente bezat vóór dit instrument een pneumatisch orgel, dat in 1912 was geleverd door de orgelbouwer K. P. van Ingen, vermoedelijk als huisorgel aan de heer Marks, organist van de Vredekerk te Bussum. In 1936 of 1937 werd het verkocht aan de heer Piet van Egmond te Naarden. Toen deze naar Amsterdam (Oosterpark 37) verhuisde, na tot organist te zijn benoemd van de Hersteld Evang. Lutherse kerk aldaar, werd het orgel opgesteld als 'koororgel' in genoemde kerk aan de Kloveniersburgwal, doch na zijn vertrek als organist aldaar overgebracht naar zijn woning (hij was inmiddels verhuisd naar de Eerste Constantijn Huygensstraat). Het orgel ging ook nog mee, toen hij weer verhuisde, nu naar de Koninginneweg, al heeft het daar niet zo heel lang dienst gedaan, omdat Van Egmond in 1954 overging tot de aanschaf van een ander orgel. Het werd toen verkocht aan de Geref. Gemeente te Zaandam, waar het werd geplaatst door C. Verweijs. Bij werkzaamheden in 1963 werden op aanraden van dhr. C. Kroonenberg nog enige wijzigingen aangebracht door fa. M. K. Koppejan.

Huisorgel van Piet van Egmond, dat later verhuisde naar de kerk van de Geref. Gemeente te Zaandam. Niet bekend is, van welk jaar bovenstaande foto dateert en in welke woning van Van Egmond deze werd gemaakt. – Foto ter publicatie afgestaan door dhr. Gerco Schaap te Baarn.

Kort voor de demontage te Zaandam was de dispositie als volgt:

Manuaal I: Prestant 8', Holpijp 8', Octaaf 4' (1963, i.p.v. Roerfluit 4'), Octaaf 2'.

Manuaal II: Salicionaal 8', Roerfluit 4' (v.h. op man. I), Tertsfluit 13/5' (omgewerkte Quintfluit 3' uit 1963, v.h. Concertfluit 8').

Pedaal: Bourdon 16'.

De speeltafel stond vroeger tegen de voorkant, door Koppejan werd deze echter naar de zijkant verplaatst. De later verdiepte kas had oorspronkelijk een diepte van 2.50 m. Thans werd dit orgel verkocht aan dhr. L. Adolf te Koekange.

– Zie afbeelding nieuwe orgel op voorzijde omslag.

6 april – Ingebruikneming van een orgel in de R.K. St.-Helenakerk te Aalten. Het werk werd door Hans Kriek te Didam samengesteld en opgebouwd uit gebruikte onderdelen, welke merendeels afkomstig waren uit Engeland: de lade en het meeste pijpwerk dateren van 1876 en werden gemaakt voor het zwelwerk van het Bishop-orgel in de High Pavement Unitarian Chapel te Nottingham, de kas en de balg, alsmede de pijpen van de Subbas zijn echter afkomstig van een orgel dat in 1872 werd gebouwd door de firma Gebrs. Bryceson voor een kerk in Wales (niet bekend welke, overigens). Een en ander werd verkregen uit een onordelijke boedel van dhr. D. P. Verhulst te Bala, die deze orgels had opgekocht en opgeslagen, doch vervolgens in een algehele wanorde gedeeltelijk verloren had laten gaan. Het mooie beschilderde front van het Bryceson-orgel was ook niet meer aanwezig, in plaats daarvan werden nu tinnen frontpijpen van Steenkuijl in het front gezet

Aalten, St.-Helenakerk.